

UDK: 355.357:327.7(44:497.5)"1992/1995"

355.357:327.7(44:497.6)"1992/1995"

Pregledni rad

Primljeno: 21. siječnja 2013.

Značajke francuskog djelovanja u misiji UNPROFOR-a 1992.-1995.

VLADIMIR FILIPOVIĆ

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

vlad.filipovic@gmail.com

U radu se razmatraju određene značajke sudjelovanja francuskih vojnika u misiji Ujedinjenih naroda u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine s ciljem odgovora na pitanje motiva francuskih kreatora politike da dobrovoljno pošalju vojnike unutar misije Ujedinjenih naroda. Fenomenu se u članku pristupa na temelju postavki neorealistične škole međunarodnih odnosa, posebno mirovnih misija, koja motive država za sudjelovanjem u mirovnim misijama gleda kao borbu za vlastite interese. Istražuju se dostupni povijesni izvori, dokumenti i tisak, pomoću kojih se nastoje rasvijetliti zamršeni odnosi velikih sila i međunarodnih organizacija.

Ključne riječi: Francuska, UNPROFOR, Domovinski rat, rat u Bosni i Hercegovini, vanjska politika, mirovne misije

1. Uvod

Početak misije *United Nations Protection Force* (UNPROFOR) u Hrvatskoj 1992. i kasnije njezinim proširenjem na Bosnu i Hercegovinu (BiH) i Makedoniju administracija Ujedinjenih naroda morala je prikupiti dovoljan broj vojnika koje su na dobrovoljnoj osnovi trebale osigurati države članice. Ujedinjeni naroda su bez ikakvih problema prikupili dovoljan broj vojnika, a među zainteresiranim državama posebno se isticala Francuska. I prije uključivanja Ujedinjenih naroda i formiranja UNPROFOR-a Francuska je bila snažno angažirana u posredovanju u ratu u Hrvatskoj, uglavnom tražeći zajednički nastup kroz Europsku zajednicu, opirući se njemačkom inzistiranju na priznavanju neovisnosti zapadnih jugoslavenskih republika, nastojeći jednako tretirati „zaraćene strane“ i zagovarajući ranu intervenciju u „jugoslavenski konflikt“ (UN/S/Pv. 3009, 25. rujna 1991.; Glaurdić, 2011; Treacher, 2003; Lucarelli, 2000; Canivez, 1997; Laughland, 1996).

Sudjelovanje Francuske u UNPROFOR-u značilo je do tada najznačajniji francuski angažman u ratu u Hrvatskoj, kao i najveći do tada francuski angažman unutar neke misije Ujedinjenih naroda. Isprva jedna pješaka i logistička bojna od ukupno oko dvije tisuće vojnika koji su širenjem misije na BiH porasli na više od šest tisuća vojnika u misiji UNPROFOR 1993. i 1994. godine predstavljala je važnu snagu na terenu bez koje je gotovo postalo nemoguće odrediti daljnji tijek rata u Hrvatskoj i BiH. Sudjelovanje nikako nije bila apolitična odluka o mirovnim snagama već je imalo određene karakteristike koje su ga pratile od samog početka 1992. pa do završetka mandata predsjednika Mitterranda u svibnju 1995. godine. Te karakteristike ocrtavaju prije svega francusku politiku prema ratovima u bivšoj Jugoslaviji i nastojanja za instrumentalizacijom svjetske organizacije od strane jedne od velikih država, stalne članice Vijeća sigurnosti, Francuske o kojima ćemo nešto reći u ovome članku.

2. Teorijske pretpostavke

U ovome radu polazimo od pretpostavki neorealistične škole međunarodnih odnosa prema kojoj je međunarodni sustav, bez obzira na postojanje značajnih oblika institucionalne suradnje, u velikoj mjeri decentraliziran, anarhičan i neizvjestan. Države su i dalje središnje i najvažnije institucije sustava, one imaju monopol na silu na svojem suverenom teritoriju i jedine posjeduju značajnu vojnu silu pomoću koje mogu biti opasne jedna po drugu ili po sustav. Ne postoji „vlada nad vladama“ niti bilo kakav viši suveren od države (Waltz, 1979: 105; Mearsheimer, 1995: 10-11; Tariqul Islam; 2004: 24-26). U takvom sustavu države nastoje održati svoj položaj, posebno *status quo* ukoliko su njegovi dobitnici, odnosno ojačati one elemente unutar postojećeg sustava koji jamče vlastiti probitak (Chapnick, 2005: 6-7).

Međunarodni je sustav razvio određene oblike kooperacije, ali bez ugrožavanja temeljnih vlastitih značajki. Međunarodne su organizacije u takvom sustavu prije svega „distribucija moći“ između vodećih svjetskih država a njihov vlastiti etos slab je i ograničen (Mearsheimer, 1995: 11-12). Međunarodne organizacije, pa tako i Ujedinjeni narodi, sačinjene su od država, one su instrumenti država i teško je odvojiti njihovu ulogu od posebnih interesa vodećih članica organizacije. Tako ni mirovne misije nisu neovisna akcija birokracije međunarodne organizacije nego kolektivna akcija država članica, a ona može biti proračunata ekstenzija nacionalnih vanjskih politika (Mays, 2002: 2).

Za neorealističnu teoriju svako posredništvo, pa tako i mirovne snage Ujedinjenih naroda, borba je za interese onoga tko posreduje u sukobu drugih strana, a tek potom i eventualno za interese onih između kojih se posreduje (Touval, 2002). Mirovno posredovanje i mirovne snage instrumenti su vanjske politike, a posredovanje u sukobu preko UN-a ima veći legitimitet nego onaj pojedinačni ili regionalni. Tako vrlo često pomoću UN-a velike sile zakamufliraju svoje interese i svu odgovornost prevale na UN koji je obično zadnja instanca na koju se računa, a prva kada treba naći krivca. Posredovanje kroz UN ujedno omogućuje da se jedna zemlja što manje identificira s procesom i distanciranje od odgovornosti za mogući neuspjeh. Sprečava se bilo kakva štetna posljedica, a javna kritika uvijek je uperena prema Ujedinjenim narodima, a ne prema vladama zemalja. Kroz posredovanje se amortiziraju različiti interesi zemalja, izbjegava sukob i stvara iluzija o kolektivitetu. Vlade koje sudjeluju svoje djelovanje nastoje prikazati nesebičnim i iskrenim pomaganjem, prikrivajući sebične namjere (Touval i Zartmann, 1985; Touval, 2002).

Države, prema neorealističkoj školi mišljenja, u mirovnim misijama UN-a sudjeluju prije svega iz vlastitog i sebičnog interesa, nikako ne zbog humanitarnih i moralnih načela na koja se pozivaju (Monnakgotla, 1995: 14). One će sudjelovati u misijama UN-a samo u određenim uvjetima, a posvećenost će biti limitirana i tijekom sudjelovanja će uvijek iznova tražiti potporu iz svog glavnog grada, a ne iz sjedišta Ujedinjenih naroda (Neack, 1995). Sudjelovanje će se razlikovati od slučaja do slučaja, a proklamirana posvećenost načelima mira, suradnje i demokracije u jednom će trenutku biti prisutna, dok će u drugom trenutku biti posve zanemarena, ako država ne vidi interesa u upućivanju vojnika u neku udaljenu zemlju (Filipović, 2012: 86).

Sudjelovanjem u mirovnim misijama države stječu veći ugled u međunarodnoj zajednici na način da stječu određen neformalan legitimitet da govore o važnim pitanjima u kojima se mogu pozivati na svoju reputaciju mirotvorca i posvećenost načelima Ujedinjenih naroda (Monnakgotla, 1995: 14-15). Sudjelovanje ih čini uključenima u problem i nezaobilaznima u konačnom raspletu određenog događaja. Ključan interes države pretpostavljen je onome svjetske organizacije i UN je samo maska iza kojih se kriju nacionalne ambicije (Neack, 1995: 192; Mays, 2002: 3).

U našem slučaju, postavke neorealistične teorije pratimo na primjeru francuskog sudjelovanja u misiji UNPROFOR. Pokušat ćemo pokazati kako i na koji način su francuski kreatori vanjske politike vidjeli prisutnost svojih vojnika u misiji UNPROFOR na tlu Hrvatske i BiH i što su njima željeli postići. Kako raspolažemo s premalo izvora i prostora da napišemo cjelokupnu povijest francuskog sudjelovanja u misiji UNPROFOR, ovdje ćemo se usredotočiti na određene značajke, vodeći se načelima neorealistične škole mišljenja o međunarodnim odnosima: odnos francuske politike prema mirovnim misijama, odluku o sudjelovanju u UNPROFOR-u, odnos prema širenju misije, motive i sredstva za upućivanje dodatnih snaga izvan nadležnosti UN-a i neke značajke francuskog sudjelovanja kao što su antiamerikanizam, stav protiv NATO-a i zategnuti odnosi s administracijom Ujedinjenih naroda.

3. Francuski zaokret prema Ujedinjenim narodima

Poslije osnivanja Ujedinjenih naroda (UN) nakon Drugog svjetskog rata, francuski kreatori politike nisu pokazivali poseban entuzijazam prema toj organizaciji. Ništa drugačiji nije bio odnos prema

mirovnim misijama. Čak štoviše, velike hladnoratovske mirovne misije UN-a u Egiptu 1956. i Kongu 1960. nastale su kao posljedica francuske imperijalne politike (Westad, 2009: 145; Durch, 1993: 105). Opća skupština (OS) bila je mjesto glasnih kritika francuske politike prema kolonijama (Luard, 1989: 42-3). Francuska je slabo ili nikako izvršavala financijske obveze prema proračunu Ujedinjenih naroda za mirovne misije. Po francuskoj zamisli, troškove mirovnih misija trebale su snositi države u kojima su se takve misije odvijale ili države koje su imale nekog interesa u tome (Combs, 1967). Praksa da vojne snage iz stalnih članica Vijeća sigurnosti (VS) ne sudjeluju u mirovnim snagama, koju je administracija UN-a bila usvojila, dodatno je Francusku odvratilo od sudjelovanja u mirovnim misijama.

Iznimka je napravljena u misiji UN-a u Libanonu 1978. kada je Francuska poslala pješачku bojnu.¹ Međutim, u Libanonu se nije radilo o nekoj bitnoj promjeni francuskog odnosa prema UN-u. Odluka o sudjelovanju donešena je iz geopolitičkih razloga: Francuska je željela demonstrirati volju da predstavlja aktivnu ulogu u održanju mira na Bliskom istoku, posebno u svojoj bivšoj koloniji Libanonu, makar i kroz Ujedinjene narode. U slučaju Libanona, predsjednik Giscard d'Estaing shvaćao je da UN može biti koristan kanal za francusku vanjsku politiku (Tardy, 1999: 59). Francusko sudjelovanje završilo je neslavno zbog kolonijalne prošlosti, dvojbene nepristranosti i nesnalaženja francuske vojske u takvoj vrsti zadaća (MacQueen, 2008: 122).

Zaokret je nastupio početkom devedesetih godina 20. stoljeća, nakon završetka Hladnog rata kada je Francuska postala odlučan podupiratelj revitalizacije UN-a. Od 1990. Francuska je vidjela UN kao instituciju koja joj može koristiti. Nije samo završetak Hladnog rata doprinio takvoj francuskoj promjeni. Naime, sve brži rast stanovništva i ekonomske moći Kine, Indije, Japana, Brazila i naravno, Njemačke, usmjerile su Pariz na instituciju u kojoj Francuska ima mjesto stalne članice ključnog tijela – Vijeća sigurnosti, i gdje se nijedna odluka ne može donijeti bez nje (Treacher, 2003: 5; Tardy, 1999: 60). Može se zaključiti da francuska politika prema mirovnim misijama nikako nije bila konzistentna. Tardy zaključuje kako se jasno vidi da je Francuska doživljavala mirovne misije u funkciji francuske vanjske politike i nikako drugačije (Tardy, 1999: 63).

Završetkom Hladnog rata posjedovanje nuklearnog oružja nije više bilo tako presudno da bi osiguralo status velike sile. Francuska politika bila je zaokupljena značenjem vlastitog statusa u međunarodnoj zajednici. Iz te perspektive, sudjelovanje u mirovnim misijama UN-a postalo je sredstvo održavanja pozicije u krugu velikih sila, sredstvo zadržavanja stalnog mjesta u Vijeću sigurnosti u vrijeme kada su zahtjevi za reformom VS-a bili česti i prijetila mogućnost da se umanjí francuska privilegirana pozicija (Tardy, 1999). Sudjelovanjem u mirovnim misijama UN-a, Francuska je pokazivala da se može nositi s izazovima i odgovornošću velike sile i demonstrirala kapacitete koji joj donose važnu ulogu u svjetskoj politici. Može se reći kako je sudjelovanje u mirovnim misijama od opcije, za francusku politiku postalo obveza, obveza koja joj održava status velike sile (Utley, 2006: 64; Tardy, 1999: 61). Premijer Michel Rocard objavio je 1991. da Francuska, uvijek pod kapom UN-a, namjerava biti stalno angažirana tamo gdje se unapređuje međunarodno pravo i gdje su ugroženi ljudski životi (Treacher, 2003: 65). Naročito je UNPROFOR predstavljao ključni zaokret u francuskom sudjelovanju u mirovnim misijama!

¹ Načelo nesudjelovanja stalnih članica Vijeća sigurnosti prva je narušila Velika Britanija intervencijom na Cipru 1961.

Od 1991. francuski nastupi pred Općom skupštinom i Vijećem sigurnosti bili su obilježeni naglašavanjem važnosti UN-a kao regulatora svjetskih kriza. U rujnu 1992. ministar Dumas posebno je istaknuo kako su mirovne misije najbolje sredstvo za upravljanje međunarodnim krizama. Uz to, Dumas je naglašavao posebnu francusku ulogu u tim misijama i potrebu legitimacije pred UN-om (UN/A/47/Pv. 13, 16. listopada 1992.; UN/S/Pv. 3114, 14. rujna 1992.). Činjenica da su mirovne misije postajale sve skuplje i nosile sa sobom sve viši broj poginulih, zapravo je Francuskoj odgovaralo, jer je to značilo njihovu veću političku težinu i mogućnost da se kroz njih brane ili promoviraju određeni nacionalni interesi. Sudjelovanje je stvorilo veći manevarski prostor za francuske kreatore vanjske politike. Sudjelovanje s velikim brojem vojnika također je značilo veći utjecaj na sastav misije, mandat mirovnih snaga i stvarnu implementaciju na terenu (Tardy, 1999: 61; Utley, 2006: 65; Treacher, 2003: 65).

Francuska Bijela knjiga o obrani (*Livre Blanc sur la Defense*) iz 1994. kao francuski interes u međunarodnim odnosima definirala je jačanje uloge VS-a i obećala uvećanje broja vojnika koji stoje na raspolaganju UN-u. *Livre Blanc* razlikovala je tri kategorije nacionalnih interesa: vitalne interese, strateške interese i interese moći. Interesi moći su oni koji odražavaju međunarodne obveze koje proizlaze iz mjesta stalne članice VS-a, iz francuske povijesti, francuskog značaja i promoviraju se sudjelovanjem u održavanju mira sigurnosti, kao i promoviranjem demokracije i ljudskih prava (*Livre Blanc*, 1994: 25-26). Moglo bi se zaključiti da je većina mirovnih misija u kojima je Francuska sudjelovala u prvoj polovini devedesetih godina 20. stoljeća bile u službi obrane i promoviranja interesa moći. S tim da, budući da *Livre Blanc* definira mir na europskom kontinentu kao strateški francuski interes, proizlazi da je sudjelovanje u UNPROFOR-u bio strateški interes, a ne interes moći. *Livre Blanc* sudjelovanje u mirovnim misijama UN-a vidio je isključivo kao sredstvo za ostvarivanje francuskih nacionalnih interesa. Tako utvrđuje:

„Sudjelovanje francuskih postrojbi u mirovnim misijama UN-a može biti ostvareno jedino ako mandat i cjelokupna misija odgovaraju određenim političkim i vojnim kriterijima... prijeko je potrebno da principi i razina francuske uključenosti odgovara hijerarhiji francuskih strateških prioriteta i interesa koje promiče i brani u svijetu...“ (*Livre Blanc*, 1994: 25-26).

Očito je za Francusku UN postao važan akter u sferi međunarodne sigurnosti i u namjeri da Francuska ostane važna sila u međunarodnim odnosima. Francuska je devedesetih postala jedan od glavnih sudionika postrojbi kao i glavni politički akter u mirovnim misijama. Iz narednog priloga vidi se kako je broj francuskih vojnika bio velik u odnosu na ukupni broj vojnika razmještenih pod zastavom Ujedinjenih naroda diljem svijeta. Tako se primjerice može reći da je 1993. gotovo svaki deveti vojnik u mirovnim misijama UN-a bio Francuz.

Tablica 1. Broj francuskih vojnika u misijama UN-a 1992.-1995.

Vrijeme	Broj francuskih vojnika	Ukupan broj snaga UN-a	Francuski udio (%)
Siječanj 1992.	689	11.495	5,99
Kolovoz 1992.	4.794	38.144	12,56
Rujan 1993.	9.119	76.461	11,92
Kolovoz 1994.	6.304	76.612	8,23
Studeni 1994.	5.023	74.625	6,73
Kolovoz 1995.	7.368	68.894	10,69

Izvor: Tardy, 1999: 65.

Francuska je, kao bivša kolonijalna sila u Kambodži, igrala i središnju ulogu u upravljanju kambodžanskim konfliktom. Sa sudjelovanjem gotovo 1.500 vojnika, Francuska je željela biti vodeća država u misiji UN-a u toj državi i inicijator glavnih odluka vezanih uz Kambodžu pred VS-om. Sudjelovanje je trebalo služiti obnovi francuske prisutnosti u Indokini i istisnuti Japan i Sjedinjene Države. Ministar Dumas obilazio je Laos, Vijetnam i Kambodžu s predstavnicima AIR Francea, francuskih banaka, Peugeot i ostalih francuskih kompanija tražeći povoljne aranžmane, a prisutstvo francuskih vojnika trebalo je služiti kao osnova. Međutim, Australija i Japan su uz podršku Sjedinjenih Država izgurali Francusku s vodećeg mjesta u međunarodnoj akciji u Kambodži (Wood, 2005: 79).

Francuska je ipak više trebala Ujedinjene narode, nego UN Francusku. Tako da se Francuska uključivala u misije i kad nije imala prilike predvoditi ih. Uključila se s gotovo 2.000 vojnika u operacije UN-a u Somaliji i to isprva pod američkim vodstvom a nakon toga pod vodstvom UN-a (Tardy, 1999: 64; Lewis i Mayall, 2007: 124). U Ruandi 1994. nakon genocida i debakla UN-a Francuska je predložila neovisnu humanitarnu operaciju pod vlastitim vodstvom. Vijeće sigurnosti je uvažilo francuski prijedlog i 1994. u lipnju uspostavilo operaciju *Turquoise* pod francuskim zapovjedništvom. Operacija je trajala dva mjeseca i uključivala oko 2.500 francuskih vojnika (Jones, 2007: 142-3). Pariz je naglašavao humanitarne aspekte operacije, ali sumnjičen je za političke razloge slanja vojske u Ruandu, zaštitu francuskih ekonomskih koncesija, pristranosti i sudjelovanja u egzodusu Hutua te potkopavanja napora UN-a.²

Tablica 2. Broj francuskih vojnika u misijama UN-a 1992.-1995., po zemljama³

Operacija	1. siječnja 1992.	31. kolovoza 1992.	31. kolovoza 1993.	31. kolovoza 1994.	31. kolovoza 1995.
UNPROFOR (Hrvatska, BiH)	-	2.878	6.284	5.804	6.955
Kambodža	-	1.439	1.276	-	-
Somalija	-	-	1.100	-	-
Libanon	499	441	439	440	264
Ostale misije	176	51	67	46	153
Ukupno	675	4.810	9.166	6.280	7.372

Izvor: Tardy, 1999: 66.

4. Upućivanje vojnika u Hrvatsku

Od samog početka sukoba u Hrvatskoj, Francuska je s naročitom pozornošću pratila razvoj događaja. Na području Jugoslavije nisu bili ugroženi francuski vitalni interesi, ali prema onome kako su interesi kasnije definirani u *Livre Blanc*, bili su ugroženi francuski strateški interesi. Držimo da je realpolitika u francuskoj politici bila ključna za odnos prema ratu na području bivše Jugoslavije i održavala se u više aspekata, a slijedeći djela nekih autora, (Glaurdić, 2011; Lucarelli: 2000; Laughland, 1996). možemo reći da je najvažniji francuski interes bila izgradnja institucija (*institutional*

2 Report of the Independent Inquiry into the Actions of the United Nations during the Genocide in Rwanda, prosinac, 1999., [http://www.un.org/News/ossgrwanda_report.htm](http://www.un.org/News/press/docs/1999/991111.un_iiir.html) (11. veljače 2012.).

3 Podatak za Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu odnosi se na tada već razdvojene operacije UNPROFOR-a.

building) u novom posthladnoratovskom poretku. U kojem će se smjeru odvijati europska integracija i kakva će biti uloga Francuske u njoj? Koje institucije će zauzimati središnje mjesto? Hoće li ojačati zajednička europska obrana i koncept zajedničke europske vanjske i sigurnosne politike? Koliko će SAD biti uključen u europske poslove? Kakva će biti uloga ujedinjene Njemačke? Izgradnja institucija za francusku je vanjsku politiku značilo isprva guranje u prvi plan Zapadnoeuropske unije (WEU) kao institucije koja bi trebala iznijeti intervenciju u Hrvatskoj 1991. (MacLeod, 1997: 244; Kramer, 1994: 49; Glaurdić, 2011: 204; Filipović, 2010: 209-10), a nakon toga čvrsto inzistiranje na mirovnoj misiji UN-a prema načelima tradicionalnog očuvanja mira tijekom kojega europske države kroz različite koalicije nastoje pronaći mirno rješenje.

Uz izgradnju institucija, Pariz nije zanemarivao ni geopolitiku. Tradicionalna razmišljanja o odnosima velikih europskih država nisu bila strana francuskim kreatorima politike u kojima se s oprezom i strahom gleda na Njemačku i aludira na dva svjetska rata (Glaurdić, 2011: 72, 204). Geopolitičke projekcije dovele su do benevolentnosti Pariza prema srpskoj ratnoj kampanji u Hrvatskoj i BiH: I Pariz i Beograd željeli su očuvanje Jugoslavije ili barem stvaranje čvrste unitarne države na ruševinama Jugoslavije koja će biti neprijateljski raspoložena prema Njemačkoj. Dakle, Pariz i Beograd slično su vidjeli budućnost Jugoslavije i tzv. „tradicionalno prijateljstvo“ učvrstilo je francuski stav 1991. da su se u Jugoslaviji razbuktale etničke strasti za koje su svi podjednako krivi (Canivez, 1997: 238).

Premještanje posredovanja na UN s Europske zajednice u rujnu 1991. Francuskoj je nudilo priliku da se naspram Njemačke nametne kao lider u posredovanju u jugoslavenskoj krizi. Francuska je bila jedan od pokrovitelja Rezolucije 713 od 25. rujna koja propisuje embargo na uvoz oružja za sve države raspadajuće Jugoslavije (UN/S/713, 25. rujna 1991.), a veleposlanik pri UN-u Merimee u govoru pred Vijećem sigurnosti 25. rujna jasno je ocrtao stav francuske vlade o budućoj ulozi UN-a u Hrvatskoj. Istaknuo je kako u toj teškoj situaciji, Europa treba solidarnost međunarodne zajednice. U nekoliko proteklih slučajeva, Ujedinjeni su narodi pronašli prikladne odgovore na krizne situacije i zaustavili eskalacije nasilja. Merimee je rekako kao se članovi Vijeća sigurnosti moraju još jednom nositi s povijesnom odgovornošću, a Francuska potpomaže mir u Jugoslaviji podržavajući pokušaje organiziranja i razvoja dijaloga između Jugoslavena. U tom kontekstu Francuska poziva Glavnog tajnika da bez odgađanja ponudi svoje usluge (UN/S/Pv. 3009, 25. rujna 1991.).

Francuska je podržavala misiju Cyrusa Vancea za postavljanje misije UN-a u Hrvatskoj – on je upravo radio na onome što je bila želja Pariza – premještanje posredovanja na UN gdje će Francuska moći temeljem veta u Vijeća sigurnosti utjecati na sve važne odluke, ostavljajući Nijemce po strani (MacLeod, 1997: 145. Osim toga, premještanje težišta na UN Francuskoj je nudilo mogućnost da efikasnije podupire svoje viđenje rješenja krize u Jugoslaviji, odnosno da se kroz UN pobrine za zaštitu interesa koje je dijelila s Beogradom. Vjerovala je da je tradicionalna misija održavanja mira u Hrvatskoj tip intervencije koja najbolje odgovara Srbima (Wood, 2005: 82). Takva misija mogla je zamrznuti postojeće linije bojišta rasporedom vojnika UN-a duž njih i osloboditi srpske snage za djelovanje u BiH (Cigar, 1997: 46). Kada je u studenom 1991. upućen poziv snagama UN-a od strane krnjeg predsjedništva Jugoslavije (Miškulin, 2012: 44), Pariz je zahtijevao da se operacija trenutno pokrene. Najglasniji u tom pritisku bio je francuski ministar za humanitarna pitanja, Bernard Kouchner. Na upozorenja od osoblja UN-a kako krajem 1991. ne postoje uvjeti za razmještanje mirovnih

snaga Kouchner je iznio ideju da se trenutno rasporede vojni promatrači kao u Kambodži, a kada se stvore uvjeti cjelokupna operacija (Goulding, 2003: 301-5).⁴

Kako je mirovna misija UN-a u Hrvatskoj početkom 1992. postala izgledna, francuska je politika odlučila sudjelovati i postaviti misiju kao os oko koje će se odvijati cjelokupna francuska nazočnost na prostoru Jugoslavije. Mitterrand je pred VS u siječnju rekao da je Francuska u Jugoslaviju spremna poslati 2.000 do 2.500 vojnika koji čekaju spremni u bazi u Nantesu i mogu biti na licu mjesta za 48 sati. Francuski ministar obrane Pierre Joxe isticao je ideju da Francuska treba biti prva među jednaki- ma u misiji UN-a u Jugoslaviji (*Vjesnik*, 8. veljače 1992.). U Parizu su bili svjesni da kod saveznika i partnera sve to izaziva sumnju i iritaciju, ali to je bila prilika da se potvrdi rang Francuske kao velike sile. Njemačka nije mogla uputiti snage zbog ustavnih ograničenja, a Velika Britanija kolebala se zbog izbora koji su zakazani za travanj iste godine (*Vjesnik*, 15. veljače 1992.).

Administracija UN-a bila je nezadovoljna francuskim pristiskom. Ključni čovjek Cyrusa Vancea za plan misije, podtajnik za politička pitanja Mark Goulding isticao je Francusku kao državu koja požuruje operaciju bez jasnih pravila uključenosti svjetske organizacije, što može, popusti li UN, dovesti do velikog pada ugleda UN-a (Goulding, 2003: 503). Međutim, novi glavni tajnik, Butros Butros-Gali ipak je bio prisiljen sporazumjeti se s Francuskom. Njihovom željom za sudjelovanjem dobio je dovoljan broj vojnika s političkom težinom, ali je bio skeptičan prema francuskoj namjeri da eventualni uspjeh misije pripíše sebi, a za neuspjeh okrivljuje UN. Francuska je ipak namjeravala dio slave prepustiti i UN-u, barem dok ima vodeću ulogu u UNPROFOR-u. Mitterrand je također obnovio ideju formiranja zajedničkog stožera u kojemu bi bili predstavnici svih članica Vijeća sigurnosti, za što postoji mogućnost u *Povelji*. Ta ideja u prošlosti nije mogla zaživjeti, ali sada je pravi trenutak za to, isticao je ministar obrane Pierre Joxe, „jer UN napokon izlazi iz zanatske faze i ulazi u svijet gdje ga čeka velika uloga“ (*Vjesnik*, 8. veljače 1992.).⁵ „Velika uloga“ ubrzo se pokazala kao neuspjeh, neuspjeh za koji je odgovornost prebačena na UN.

Preuzimanje vodeće uloge u UNPROFOR-u Francuska nije pokušala ostvariti samo sudjelovanjem s najbrojnijim kontingentom. Osiguravanje specifičnih postrojbi kao što je logistika omogućila je Francuskoj da sve nacionalne kontingente učini ovisnima o sebi i da kontrolira cijeli teren. Pješaka bojna kao središnja snaga misije po francuskim je gledištima trebala biti razmještena na prepoznatljivo mjesto s političkom težinom, a takvo mjesto Parizu se činila istočna Slavonija i Baranja. Vukovar je bio grad kojega je europska i francuska javnost mogla dobro zapamtiti tijekom jeseni 1991. Zaštićeno područje Istok graničilo je sa Srbijom i s Mađarskom i tamo se stvarno moglo najviše doprinijeti europskoj sigurnosti, tamo je po francuskom stavu, UN trebao kontingent s političkom težinom, koji je sposoban izvršavati zadaće (*Vjesnik*, 18. veljače 1992.; *The New York Times*, 18. veljače 1992.).

Pariz je za namjere razmještanja svojih vojnika u Sektor Istok pokušao iskoristiti mađarski odnos prema ratu u Hrvatskoj. Mađari su s velikom zabrinutošću gledali na zbivanja u svom južnom susjedstvu, plašili se širenja rata i položaja mađarske nacionalne manjine u kriznom području. Budimpešta

4 U Kambodži je tijekom studenog 1991. poslan određen broj vojnih promatrača da bi se nekoliko mjeseci kasnije formirala velika misija UNTAC (*United Nations Transitional Authority*).

5 Budući da se šire prava i područja djelovanja UN-a, potrebno je stvoriti mehanizme za to. Ipak, francuski *Libération* pisao je da su pravi francuski motivi za stvaranje takvog tijela bili razbijanje anglosaksonske osovine i da pomoću Rusije i Kine spriječi želju Washingtona i Londona da zavladaju novim svjetskim poretom (*Vjesnik*, 8. veljače 1992.).

je odobravalala uspostavljanje UNPROFOR-a i nadala se da će on doprinijeti stabilnosti (UN/S/Pv. 3082, 30. svibnja 1992.). Francuska se nadala kako će zahtjevi Mađara presuditi kod Ghalija da francuski kontingent bude raspoređen u Sektoru Istok. General Morillon kao ključna osoba u francuskoj vojsci za UNPROFOR 1992. sudjelovao je u New Yorku u pregovorima s indijskim generalom Nambiarom, zapovjednikom snaga i kanadskim generalom MacKenzijem, načelnikom stožera UNPROFOR-a o rasporedu kontingenata na terenu (MacKenzie, 1993: 103). Ministar Joxe također je bio prisutan u New Yorku i vršio stalni pritisak na administraciju UN-a. Tvrdio je da se može naći zajednički interes s UN-om. Glavni se tajnik ipak odlučio za ruski kontingent u istočnoj Slavoniji, a u Baranju poslao Belgijance, pronalazeći tako rješenje koje je umirilo Mađare. Francuzi su se ipak morali pomiriti da ne idu u Sektor Istok, nego u Sektor Jug, pri čemu je Joxe tražio način da takvu odluku UN-a prikaže kao dogovor (*Vjesnik*, 14. ožujka 1992.).

Francuski vojnici krenuli su brodom iz sredozemne ratne luke Toulon 31. ožujka 1992. Na brod su se ukrkali pripadnici pješačke bojne, uglavnom pripadnici mornaričke pješadije sa sjedištem u Le Mansu i pripadnici logističke bojne iz prvog armijskog korpusa u Lilleu. Francuska nije imala unaprijed predviđene vojnike za mirovne misije UN-a kao što su to imale skandinavske države, nego je odabrala nešto spremnije vojnike iz redovitog sastava vojske. Pred isplavljanje iz Toulona održan je svečani ispraćaj na kojemu su govorili ministar Joxe, načelnik Glavnog stožera admiral Jacques Lanxade i zapovjednik 1. armije general Jean Cot. Joxe je uz standardan govor za vojnike posebno naglasio da je Francuska zadužena za bit misije UNPROFOR (*Slobodna Dalmacija*, 1. travnja 1992.).

Upućivanje vojnika u Hrvatsku definitivno je odredilo krug u kojemu se kretala francuska politika prema ratu u bivšoj Jugoslaviji. Krug su osim slanja vojnika činili upućivanje humanitarne pomoći i traženje rješenja sukoba pregovorima i te tri točke bile su međusobno povezane i ovisne jedna o drugoj. Francuska je sudjelovala u UNPROFOR-u i nastojala imati vodeću ulogu, a UNPROFOR je vidjela kao glavnu polugu međunarodne zajednice oko koje se kreću humanitarne organizacije (UN/S/Pv. 3135, 13. studenog 1992.). Za to vrijeme, pod političkim pokroviteljstvom velikih sila daleko od terena lokalni vođe nastoje pronaći političko rješenje sukoba koje bi zadovoljilo sve strane u sukobu i sve posrednike, posebno Francusku koja sebe predstavlja kao zemlju najposvećeniju miru.

U Francuskoj je potpora intervenciji bila zadovoljavajuća. Novine koje su bile kritične, bile su to prema UN-u i načinu na koji je misija postavljena, ali ne i prema francuskoj ulozi u njoj (*Vjesnik*, 25. veljače 1992.). Svi francuski mediji pridali su značajnu pozornost ispraćaju francuskih vojnika u Hrvatsku. Mediji bliski vladi smanjili su broj loših vijesti iz Hrvatske i BiH. Bitnih glasova protiv upućivanja snaga nije bilo (*Vjesnik*, 6. travnja 1992.).

5. Širenje misije na Bosnu i Hercegovinu

Od upućivanja vojnika u Hrvatsku aktualnija je tema ubrzo postala BiH i mogućnost širenja misije na tu novopriznatu državu. Francuska je na rat u Bosni i Hercegovini gledala kroz slične naočale kao i na rat u Hrvatskoj. Mitterrand i Dumas imali su razumijevanje za srpske pritužbe na ugroženost i njihova stalna popustljivost prema Srbima nastavljala se (Canivez, 1997: 240-3). Dok je Gali pristao na razmještaj snaga UN-a u Hrvatsku jer je Vance postigao primirje, u BiH primirja nije bilo i Gali

se oštro opirao francuskoj inicijativi za širenjem UNPROFOR-a na BiH (Gali, 2004: 42). Gali je u svojem izvješću od 12. svibnja 1992. analizirao mogućnosti širenja misije na BiH i zaključio kako trenutno razmještaj vojnika UN-a u BiH nije izvediv jer nema mira koji bi se čuvao i da Vijeće sigurnosti treba podupirati pokušaje Europske zajednice da se mir uspostavi (UN/S/23900, 12. svibnja 1992.; *Vjesnik*, 29. travnja 1992.; *Vjesnik*, 30. travnja 1992.).

Francuska je vrlo burno reagirala na Galijevo izvješće. Francuski mediji izrugivali su se UN-u čiji su pripadnici izvrgnuti poniženju u BiH, jer su na Nambiarov stožer padale granate (*Vjesnik*, 12. svibnja 1992.). Kouchner je kritizirao UN ističući kako je vrlo čudno kako plave kacige ne mogu nigdje stići prije nego ratovi počnu (*Večernji list*, 26. travnja 1992.). Ipak je Kouchner znao u čemu je problem UN-a, ali je Francuska malo žalila zbog rezerve koje UN ima prema miješanju. Kouchner je rekao kako Galijevo izvješće ne sprječava Francusku da misli kao treba ići u akciju u BiH (*Večernji list*, 15. svibnja 1992.). Bila je to nova prigoda da se u razmatranje vrati WEU i koncept europske obrane. Mitterrand je u kritici UN-a i Galijeva izvješća našao saveznike u Njemačkoj i Poljskoj. SAD je i dalje bio po strani, Gali je rado probleme prepustio Europi, a Mitterrand nije odustajao od svoje politike europske obrane koja bi vezala Njemačku uz Francusku, koja bi stvorila protutežu SAD-u i izgurala NATO (*Vjesnik*, 6. lipnja 1992.).

Nakon što je VS ipak proširio mandat UNPROFOR-a na zaštitu sarajevske zračne luke u lipnju 1992. Francuska je nudila pješачku bojnu uz zračnu potporu (*Vjesnik*, 9. lipnja 1992.). „Ako je potrebno, Francuska može i više doprinosti miru“ (*Vjesnik*, 10. srpnja 1992.), isticao je Mitterrand, koji je jasno vidio francusko sudjelovanje u UNPROFOR-u kao značajan politički kapital za svoju zemlju. UN je upozoravao Francusku da ne žuri sa slanjem vojnika jer je preopasno, a Goulding i general MacKenzie odgovorili su Francuze od slanja borbenih helikoptera jer „nije svojstveno UN-u“ (*Vjesnik*, 11. srpnja 1992.).

Francuska je nastavila svoju politiku zagovaranja aktivnog sudjelovanja i nametanja u vodstvo UNPROFOR-a, dostave humanitarne pomoći i beskonačnih pregovora, uz stalno popuštanje Srbima i izjednačavanje strana u sukobu.⁶ Američke prijedloge o odlučnijoj intervenciji protiv Srba, Francuska je branila idejom da se „nikako se ne smije dodavati rat na rat“ (*The New York Times*, 14. kolovoza 1992.). Francuzi su svakom mogućom prigodom naglašavali svoje sudjelovanje u UNPROFOR-u. Nastupe u Vijeću sigurnosti tijekom druge polovice 1992. pratilo je stalno naglašavanje francuske posvećenosti mirovnim naporima i izjednačavanje krivnje svih „zaraćenih strana“. Da bi francuski mirovni naponi uspjeli, „sve tri strane moraju barem pokazati volju da žele mir“, naglašavao je veleposlanik Merimee pred Vijećem sigurnosti (UN/S/Pv. 3135, 13. studenog 1992.). Bila je to očito taktika prebacivanja odgovornosti na lokalne strane pa se može reći i da je konstrukcija o drevnim

6 U izjednačavanju slabo naoružanih bošnjačkih branitelja i premoćnih srpskih snaga u BiH, Mitterrandu se priključivao i glavni tajnik Gali za kojega je čak i u lipnju 1992. krivica za rat podijeljena (Gali, 2004: 42) također iz vlastitih interesa, jer bi imenovanjem agresora UN bio dužan intervenirati. Mitterrand je doduše, prilikom posjeta Sarajevu 28. lipnja 1992. imenovao Srbiju agresorom, ali pozivao se na „dublje uzroke rata“ (*The New York Times*, 28. lipnja 1992.) i ubrzo se vratio kvazipovijesnim konstrukcijama o Hrvatima kao saveznicima nacista, 700.000 žrtava u Jasenovcu i ugroženosti Srba u Hrvatskoj i BiH (Canivez, 1997: 239). I drugi francuski kreatori vanjske politike rado su prizivali Drugi svjetski rat. Primjerice, ministar Juppé je jednom prilikom 1994. izjavio kako međunarodna zajednica treba biti stroga prema Srbima jer napadaju zaštićene zone u BiH, ali i Hrvatima „zbog onog što su učinili u Drugom svjetskom ratu“ (RH/MVP/SZPIG, 20.-21. travnja 1994.). Dovoditi u vezu događaje iz 1994. i one prije pola stoljeća očito nije bilo problematično za francuske kreatore politike ako su time opravdavali svoju politiku benevolentnosti prema srpskom projektu.

etničkim mržnjama, koju su kreatori francuske vanjske politike rado upotrebljavali, dobro služila francuskoj politici jer je ratne sukobe u bivšoj Jugoslaviji mogla prikazati kao ratove neracionalnih ljudi koje vode neke prastare mržnje, a ne racionalne i dobro osmišljene politike. U takvom ratu, francuski napori čine se hvalevrijedni i dobronamjerni.

Potporna francuske javnosti sudjelovanju u UNPROFOR-u bila je vrlo dobra i uglavnom konstantna tijekom četiri godine. Npr. po jednom ispitivanju javnog mnijenja u Francuskoj u veljači 1994. 58 posto Francuza odobravalo je nazočnost francuskih vojnika na području bivše Jugoslavije, dok je 28 posto bilo protiv. Čak 55 posto ispitanika bilo je spremno prihvatiti nove žrtve među francuskim vojnicima ako bi to vodilo do mira (Treacher, 2003: 73). Javnost u Francuskoj je, može se reći, nasjela na Mitterrandovu trik u kojemu se on i Francuska pojavljuju kao mirotvorci i začetnici akcija, a svu krivicu za konačnu neučinkovitost snosi UN.

6. Upućivanje flote u Jadransko more

Na terenu u Sektoru Jug francuska bojna (FRABAT) se relativno dobro snašla, ujedno prepoznajući probleme s kojima se suočavaju (*Vjesnik*, 8. travnja 1992.). Veliko područje Sektora Jug FRABAT je dijelio s kenijskim kontingentom, koji je bio slabo učinkovit. Zapovjednik Sektora Jug bio je kenijski general Rob, ali u FRABAT-u nisu mnogo držali do njegovih zapovjedi, već se uzdali u vlastite snage, uz naputke iz Pariza (Laughland, 1996: 139). Držanje na terenu bilo je profesionalno uz korektne odnose sa obje strane.

Relativni mir za FRABAT završio je 22. siječnja 1993. kada je započela hrvatska akcija Maslenica na njihovu području odgovornosti. Kod Karina su tijekom drugog dana akcije od eksplozije granate poginula dva francuska vojnika, a još tri su ranjena (*Vjesnik*, 25. siječnja 1993.). Neki od vojnika ostali su potpuno blokirani na mjestima gdje su se zatekli kada je akcija počela te nisu mogli napustiti položaje zbog vatre. Skupina od 27 vojnika ostala je blokirana na prijevoju Mali Alan gdje im je bila jedna od promatračnica, bez zaliha i mogućnosti opskrbe te je tek 31. siječnja evakuirana u Gračac (*Vjesnik*, 2. veljače 1993.). Pobunjeni Srbi u Hrvatskoj okrivljavali su Francuze za savezništvo s Hrvatima (RH/MVP/SZPIG, 24. siječnja 1993.).

Predsjednik Mitterrand je telefonirao Tuđmanu i tražio sigurnost za francuske pripadnike UNPROFOR-a (RH/MVP/SZPIG, 26. siječnja 1993.). Francuska se odmah u Vijeću sigurnosti angažirala na donošenju rezolucije koja će strogo osuditi hrvatski napad. Veleposlanik Merimee pogibiju dva francuska vojnika gotovo da je isticao kao hvalu i dokaz francuskih mirovnih napora. Ustvrdio je kako su događaji oko Maslenice samo učvrstili francusku vjeru da je u Hrvatskoj nužno zadržati mirovne snage uz ojačanu mogućnost njihove samoobrane. Stranama na terenu nužno je nametnuti autoritet UN-a, a bez obzira na događaje oko Maslenice i gubitke dva vojnika, Francuska nastavlja boriti se za mir (UN/S/Pv. 3163, 25. siječnja 1993.).

Iako je prije događaja u Karinu u UNPROFOR-u poginulo devet francuskih vojnika, ovo je bio prvi slučaj da su se vojnici našli između dvije vatre u ozbiljnoj bitci. Mediji u Francuskoj nizali su stroge kritike prema UNPROFOR-u i politici međunarodne zajednice (RH/MVP/SZPIG, 31. siječnja 1993.). Francusko ministarstvo obrane objavilo je 27. siječnja da će hitno u Jadransko more uputiti nosač

zrakoplova *Clemenceau*, ponos francuske ratne flote, u pratnji još 8 manjih ratnih brodova, radi zaštite francuskih postrojbi u UNPROFOR-u. Mitterrand se ponovo predstavljao kao spasitelj. U ratnoj luci Toulon počele su pripreme za isplavljanje uz objašnjenje kako će *Clemenceau* na sebe preuzeti ono što francuski vojnici u UNPA nemaju pravo – braniti se (*Vjesnik*, 27. siječnja 1993.).

Ministar Joxe je uz visoke vojne časnike 28. siječnja ispratio brodove iz Toulona uz poruku da idu štititi mir, a ne voditi rat. U floti se nalazilo oko 3.600 vojnika, i 40 borbenih zrakoplova (od toga 12 tipa *Mirage*). Joxe je pri ispraćaju rekao kako Francuska ne može tolerirati da njeni vojnici budu taoци, kao što je danas, niti da budu meta kao što je bilo jučer (*Vjesnik*, 29. siječnja 1993.). Francuska nije imala nikakve ovlasti Vijeća sigurnosti, ali u Jadranu su se već nalazile britanske i američke snage.⁷ Nikome zapravo nije bilo jasno kako i protiv koga bi se moglo intervenirati, pa se nagađalo da je Francuskoj samo do prisutnosti i ugleda. Pogibija dva vojnika iskorištena je te se Mitterrand mogao francuskoj javnosti predstaviti kao zaštitnik vojnika (*Vjesnik*, 28. siječnja 1993.) i ponovo naglasiti kako su francuski vojnici na terenu i kako Francuska neće primati savjete onih (Sjedinjene Države) koji nemaju vojnike u „naporima za mir“.⁸

7. Stavovi protiv Sjedinjenih Država i NATO-a

U svibnju 1993. dužnost je preuzela nova vlada koju je vodio premijer Balladur, ali se francuska politika prema ratu u Hrvatskoj i BiH nije bitno mijenjala.⁹ Balladur nije bio sklon povećavanju broja francuskih vojnika već smanjivanju do broja koji je potreban da Francuska zadrži vodeću ulogu (Canivez, 1997: 252). Činjenica da Francuska ima nekoliko tisuća vojnika u UNPROFOR-u na terenu zaista ju je učinila nezaobilaznim čimbenikom u svakom daljnjem odlučivanju. Tako se Pariz oštro protivio ukidanju embarga na uvoz oružja za sve zemlje bivše Jugoslavije pravdajući to brigom za svoje brojne snage na terenu. Postrojbe na terenu mogle su za Francusku biti jamstvo da neće biti veće akcije protiv Srba i time ugroženi francuski geopolitički ciljevi, a ako je i bude, Francuska će ju moći amortizirati (Kramer, 1994: 52). Tako je Francuska ostala dosljedna u stavu da međunarodna zajednica silu treba upotrebljavati za osiguranje dostave humanitarne pomoći, ali ne i za napad na Srbe. Prisutstvo u UNPROFOR-u je tako služilo za ucjene. Francuzi su prijetili tijekom 1993. i 1994. da će povući svoje snage ukoliko dođe do ukidanja embarga na uvoz oružja za države bivše Jugoslavije (Utley, 2006: 139).

UNPROFOR je bio, prema Francuskoj, bez obzira na slabe ovlasti, glavni čimbenik stabilnosti u regiji i ukoliko bi otišao, nastupio bi totalni rat s kobnim posljedicama po širu regiju. Pred Vijećem sigurnosti Merimee je upozorio kako je tijekom 1993. postalo definitivno jasno da zločine čine sve strane i da nisu Srbi jedini i isključivi krivci za rat, te da treba odbaciti ideju intervencije protiv Srba.

7 Velika Britanija u Jadranu je od ranije stacionirala nosač zrakoplova *Ark Royal* kojeg je 15. siječnja 1993. ojačala s nekoliko zrakoplova. Povod je bila pogibija jednog britanskog vojnika kod Donjeg Vakufa u BiH 13. siječnja 1993.

8 Osim prema SAD, zahlađeni su odnosi i s UN-om. Npr. 29. siječnja u zagrebačkoj zračnoj luci održana je komemoracija i ispraćaj tijela poginulih vojnika. Događaju su prisustvovali francuski časnici i francusko diplomatsko osoblje u Zagrebu, ali nitko iz UN-a i UNPROFOR-a, uključujući i generala Nambiara nije bio pozvan (*Vjesnik*, 29. siječnja 1993.).

9 Premijer Balladur i novi ministar vanjskih poslova Pierre Joxe pripadali su konzervativnoj, degolističkoj stranci koja je na parlamentarnim izborima 1993. pobijedila Mitterrandovu Socijalističku stranku. Vrijeme kohabitacije lijevog predsjednika i desne vlade trajalo je do pobjede Jacquesa Chiraca na predsjedničkim izborima 1995. Vanjsku politiku Francuske usmjeravaju predsjednik, premijer i ministar vanjskih poslova.

UNPROFOR-u prije svega treba garantirati bolju sigurnost postrojbi na terenu i pružiti mu mogućnost da u teškim uvjetima izvrši zadaću kako treba (UN/S/Pv. 3189, 30. ožujka 1993.). Iako su Srbi izigrali Vance-Owenov plan za podjelu BiH, Francuska se i dalje protivila odlučnijim akcijama protiv njih tijekom 1993., već samo inzistirala na daljnjem odlučnijem modelu sankcija protiv Beograda te pozivala na jedinstvo EU u politici prema ratu u Hrvatskoj i BiH (UN/S/Pv. 3200, 18. travnja 1993.).

Jačanjem angažmana Sjedinjenih Država u posredovanju, Francuska je nastojala koristiti prisutnost u UNPROFOR-u za sprječavanje važnije uloge SAD u razrješenju krize. Naglašavanje svoje prisutnosti u UNPROFOR-u bilo je posebno prisutno kada bi predstavnici SAD nudili neke nove prijedloge (*The New York Times*, 12. ožujka 1993.). Francuska se, naglašavao je Merimee pred VS prilikom rasprave o mogućem ukidanju embarga na uvoz oružja, nije kao neki, zaustavljala na ispraznim pričama o tome što bi trebalo učiniti, već je poslala vojnike u Hrvatsku i BiH koji tamo u teškim uvjetima i uz žrtve nastoje doprinijeti miru (UN/S/Pv. 3247, 29. lipnja 1993.). Francuski veleposlanik nekoliko je puta pred Vijećem sigurnosti upozorio kako njegova zemlja nije štedjela ni ljude ni sredstava da bi se u bivšoj Jugoslaviji uspostavio mir i ne može dopustiti da im oni koji nemaju vojnike na terenu određuju prioritete (UN/S/Pv. 3135, 13. studenog 1992.). Kada su novinari pitali Mitterranda zašto svijet ništa ne čini da zaustavi rat on je odgovorio da upravo Francuska najviše čini jer daje najveći broj vojnika u UNPROFOR-u i da svoje pitanje moraju postaviti onima koji vojnike ne upućuju (*Vjesnik*, 21. veljače 1993.).

Takva očita protuamerička gledišta nadopunjavala su i francuska gledišta protiv NATO-a. NATO je bio eventualno potreban radi svoje vatrene moći, ali Pariz je bio protiv značajnije uloge te organizacije, prije svega zbog američkog vodstva u njoj. Bivša Jugoslavija i dalje je viđena u Parizu kao europski problem i kao prilika da EU putem zajedničke vanjske i sigurnosne politike, sa značajnom ulogom Francuske, postavi uspješan primjer rješavanja problema u svojem „dvorištu“. Kada god se spominjao NATO, francuski predstavnici u međunarodnim institucijama, spomenuli bi WEU (Treacher, 2003: 88-9). Posvećenost UN-u, kao znatno boljem rješenju nego NATO, i dalje je ostala prisutna. Stalno mjesto u Vijeću sigurnosti i početna prednost nad konkurentima u sastavu UNPROFOR-a odredili su Francusku kao zemlju izrazito posvećenu nastupu kroz UNPROFOR koji održava mir, dok se političko rješenje traži u okvirima EZ (*Vjesnik*, 10. veljače 1993.).

Antiamerikanizam se odrazio i na kadrovske želje u UNPROFOR-u. Pariz je što službenim, što neslužbenim gestama poticao rusko prisustvo u UNPROFOR-u. Imajući u vidu ruske interese držanja NATO-a u njegovim geografskim granicama i senzibiliteta za srpske interese, Pariz je u Rusiji vidio glavnog partnera u UNPROFOR-u (Guskova, 1996: 79, prema: MacLeod, 1997: 263). Rusko sudjelovanje značilo je mnogo za antiamerički i anti-NATO karakter misije, a nije moglo bitno ugroziti primat Europske unije nad rješavanjem krize. Zapovjedništvo i ključne pozicije u UNPROFOR-u Francuzi su dijelili (i bili spremni dijeliti!) jedino s Velikom Britanijom, koja se za to izborila također sudjelovanjem svojeg brojnog kontingenta u BiH. Zapovjednici UNPROFOR-a su nakon prve godine i odlaska indijskog generala Nambiara bili isključivo Francuzi (generali Jean Cot, Bertrand de la Presle, Bernard Janvier) što je potvrđivalo francusko vodstvo misije.

8. Odnosi prema Ujedinjenim narodima

Francusko korištenje UN-a za svoje političke ciljeve koje smo utvrdili kao želja za jedinstvenim nastupom EU prema krizi pod francuskim vodstvom, antiameričkim i anti-NATO stavovima i geopolitičkim interesima u korist srpske strane, naišlo je na neodobravanje u administracij Ujedinjenih naroda.

Uz korištenje UN-a za vlastite ciljeve i s tim povezano sudjelovanje u UNPROFOR-u, francuski kreatori politike uporno su okrivljavali UN za svaki neuspjeh, a sebi bili skloni pripisati svaki eventualni uspjeh. O zategnutim odnosima birokracije UN-a i Francuske kao vodećeg sudionika snaga špekuliralo se tijekom trajanja misije. Mi ćemo se ovdje dotaknuti sukoba glavnog tajnika Galija i zapovjednika UNPROFOR-a, generala Cota koji je početkom 1994. dospio u medije. Sukob je prikazivan kao sukob dvaju koncepcija: one koja je željela zadržati postojeći model tradicionalnog *peacekeepinga* koju je u ovom slučaju zastupao Gali i one koja je željela odlučniju akciju i koju je zastupao zapovjednik UNPROFOR-a general Cot, odnosno Francuska (RH/MVP/SZPIG, siječanj 1994.). Međutim, sukob se nije odvijao oko koncepcija intervencije nego oko vodstva u upravljanju UNPROFOR-om.

Napetosti između Francuske i administracije svjetske organizacije koje su bile prisutne još od kasne 1991. (UN/S/23684, 25. veljače 1992.; Goulding, 2003: 305) posebno su ojačale oko pitanja autorizacije zračne potpore snagama UNPROFOR-a na terenu.¹⁰ Prema dogovoru, zahtjev za zračne napade na snage koje ugrožavaju sigurnost pripadnika UNPROFOR-a, koje bi trebao izvršiti NATO, upućuje zapovjednik UNPROFOR-a. Glavni je tajnik pak sebi pridržao pravo da osobno odlučuje o svakoj takvoj akciji, odnosno prenio je tu ovlast na Yasushija Akashija, japanskog diplomata koji je u međuvremenu postao posebni izaslanik glavnog tajnika. Akashi je stigao u UNPROFOR nakon što je uspješno vodio civilni dio misije UNTAC u Kambodži. Imao je povjerenje Galija jer se i u Kambodži uspješno odupirao željama pojedinih država (konkretno Francuske) da instrumentaliziraju UNTAC u svoju korist. Predvodio je skupinu država okupljenu oko Japana i Australije i u suradnji s Galijem usmjeravao misiju (Berdal i Leifer, 2007: 41-5).

Francuska se čvrsto zalagala da UN ima isključivo pravo odobriti zračne udare, a ne NATO ili pogotovo, da ih unilateralno izvrši SAD. Međutim, pod UN-om Pariz je podrazumijevao francuske generale, a ne Glavnog tajnika (RH/MVP/SZPIG, 25. siječnja 1994.). Svoje brojno sudjelovanje u UNPROFOR-u Pariz je vidio kao svoj ulog u odlučivanju o poduzimanju ili nepoduzimanju odlučnije akcije. Odobranje zračnih udara od UNPROFOR-a zapravo je značilo daljnje nepoduzimanje konkretnijih akcija protiv Srba jer bi francuski (i britanski) generali mogli kontrolirati autorizaciju (Kramer, 1994: 52). Osim država koje nisu bile nesklone zračnim udarima, Francuzima je probleme posebno stvarao Glavni tajnik, koji je nastojao štititi autonomiju svjetske organizacije.

General Cot smatrao je da on treba odlučivati kada su njegovi vojnici u opasnosti i već tijekom 1993. žalio se francuskim diplomatima (Cot, 1997: 159-62). Cot je krajem 1993. počeo glasno kritizirati

¹⁰ Vijeće sigurnosti je 31. ožujka 1993., pozivajući se na poglavlje VII *Povelje UN-a* (koje uključuje prisilu, dok je koncept UNPROFOR-a počivao na poglavlju VI – mirno rješavanje sporova) ovlastio države članice da kontroliraju zabranu letenja nad BiH, samostalno ili kroz međunarodne organizacije, u dogovoru s glavnim tajnikom (UN/S/816, 31. ožujka 1993.). NATO je nekoliko dana kasnije odmah ponudio zrakoplove. Stvaranjem „zaštićenih zona“ UN-a pitanje zračne potpore UNPROFOR-u proširilo se na zaštitu postrojbi UN-a i omogućivanju njihove opskrbe i rotacije (UN/S/1994/94, 28. siječnja 1994.). Konkretno, radilo se o zračnim napadima na položaje bosanskih Srba.

UN, upozoravajući da VS donosi rezolucije i ne daje UNPROFOR-u sredstva da ih provodi. Zatražio je u prosvjednom pismu 4. siječnja 1994. da se njega ovlasti da autorizira zračne napade (RH/MVP/SZPIG, 6-7. siječnja 1994.). Po svemu sudeći, u prosvjedima i kritikama svojeg formalnog nadređenog, Galija, je imao potporu svojih stvarno nadređenih, predsjednika Mitterranda i ministra vanjskih poslova Juppéa. Cotu se pridružio i general Briquemont, zapovjednik UNPROFOR-a za BiH, koji je zamijenio Morillona, i koji je rekao da se s podsmijehom odnosi prema rezolucijama Vijeća sigurnosti i da ih više ni ne čita te kritizirao ustroj UNPROFOR-a i proceduru odobravanja zračnih udara (RH/MVP/SZPIG: 25. siječnja 1994.). Briquemont je zaključio da nije moguće nastaviti pod ovakvim uvjetima „jer je granica apsurdna pređena“ te ga je zamijenio britanski general Rose (*Vjesnik*, 25. siječnja 1994.).

Gali je izrazio bijes zbog ponašanja francuskog generala i kritika koje je ovaj uputio na njegov račun. Prekorio je Cota zbog pravdanja s nadređenima preko medija. Gali je 19. siječnja otišao u Pariz i tamo Mitterrandu, Juppéu i Balladuru iznio zahtjev za smjenom Cota (*The New York Times*, 20. siječnja 1994.). Mitterrand je bio spreman žrtvovati generala ukoliko dođe do novih koncesija i novih ovlasti za Cotova nasljednika koji je morao biti Francuz. Mitterrand je Galiju nastojao pokazati da se francuskog generala ne može smijeniti tek tako, čime je nastojao izvršiti pritisak na UN. Moć je uspio demonstrirati tako što je Cot ostao zapovjednik do kraja mandata 31. ožujka, a svojevremeno je 25. siječnja otišao general Briquemont (*Vjesnik*, 19. siječnja 1994.). Cota je zamijenio novi francuski general Bertrand de la Presle, zapovjednik francuskih snaga za brzo djelovanje.

Francuska politika i mediji sav su bijes međunarodne javnosti zbog neučinkovitosti UN-a sručili na sam UN i njegovog glavnog tajnika. Francuska javnost smatrala je da je jedina Cotova krivica što „odbija nemoguću misiju“ i kako je Gali glavna prepreka da se stane na kraj „političarima glinenih golubova“. Medijski komentari sukoba Gali - Cot nametali su verziju o sukobu trome administracije UN-a i profesionalnih vojnika na terenu kojima su ruke unaprijed vezane jer su lako naoružani radi uštede, a vode ih političari, a ne vojnici (*Vjesnik*, 30. siječnja 1994.). Gali nameće svoje osobne ambicije jačanja UN-a i svoje funkcije naspram stvarnih akcija, tvrdili su francuski mediji (*Vjesnik*, 19. siječnja 1994.; SDK, 21. siječnja 1994.), ne propitujući ulogu vlastite domovine u takvom procesu.

U stvarnosti, Gali, iako se oštro protivio zračnim napadima na položaje bosanskih Srba, nipošto nije bio zapreka stvarnoj akciji, kao ni njegov izaslanik Akashi. Prava zapreka akciji protiv srpskih položaja nije se nalazila na East Riveru nego u Elizejskoj palači. Kritike koje je Cot upućivao prema Galiju bile su u svrhu prebacivanja odgovornosti na međunarodnu organizaciju. Gali je u svojim izvješćima nekoliko puta iznio mogućnost povlačenja UNPROFOR-a iz Hrvatske i BiH ukoliko to VS odluči. Dakle, VS, u kojemu je i Francuska imala svoje stalno mjesto moglo je odlučiti o povlačenju neučinkovitih mirovnih snaga i zračnim napadima na srpske položaje. Međutim, to je bio upravo onaj scenarij koji je Pariz želio izbjeći jer nije nudio vodeću francusku ulogu u međunarodnoj akciji i željeni geopolitički ishod na terenu (Canivez, 1997: 156-7).

Cot je kritizirajući UN nakon rata zaključio da, kad je VS u pitanju „zapravo na sceni velikog njujorškog kazališta, nasuprot javnosti u svojim zemljama, vlade se izlažu mnogo manjoj opasnosti ako čvrsto odluče ono za što znaju da neće moći izvršiti, nego ako to ne odluče“ (Cot, 1997: 163). Cot

u svojim kritikama nije iznio na što misli pod „vlade“, ali prije svega je trebao misliti na Francusku. Iako je general možda imao i dobre namjere kritizirajući Galija, želeći zaštititi svoje vojnike i prekinuti rat, s podrškom Mitterranda i njegova ministra Juppea njegova kritika pretvorila se u borbu za prevlastu u vrhu UNPROFOR-a i prebacivanje odgovornosti za nastavljanje etničkog čišćenja s ključnih država (Francuska, Velika Britanija) na administraciju Ujedinjenih naroda.

9. Odustajanje od UNPROFOR-a

Odlaskom Mitterranda i dolaskom na mjesto predsjednika Jacquesa Chiraca u svibnju 1995. francuska se politika prema ratu na području bivše Jugoslavije izmijenila. Novi kreatori vanjske politike još su kao oporba upozoravali na štetnost Mitterrandovih simpatija za „komunističko-fašistički srbijanski režim“ i francusko opstruiranje odlučnije akcije protiv Srba (Vjesnik, 2. lipnja 1992; Laugland, 1996: 139). Osim toga, situacija na terenu nepovratno se promijenila: Sjedinjene Države, koji nisu bitno participirale u UNPROFOR-u postao je ključan akter u posredovanju, a na terenu hrvatsko-bošnjačka koalicija uspostavila je ravnotežu snaga. U takvim okolnostima UNPROFOR više nije mogao biti pretjerano koristan za francuske interese. U lipnju 1995. Francuska je preko Splita, zajedno s Velikom Britanijom, u jugozapadnu Bosnu razmjestila jednu bojnu snagu za brzo djelovanje, bez mandata UN-a. Vjerojatni razlog bio je jačanje europske vojne komponente na terenu (MacLeod, 1997: 240), ali o tome postoje određene kontroverze. Bez obzira na motive uvođenja snaga za brzo djelovanje u BiH, ono je značilo slabljenje utjecaja UN-a na razvoj događaja i kraj mirovnih snaga kakve su dotada djelovale u Hrvatskoj i BiH, odnosno napuštanje UNPROFOR-a od strane njegovih glavnih pokrovitelja.

Odlučujuća američka uključenost u rješavanje krize Chiracu nije ostavila drugu mogućnost nego da nastoji biti američki partner (ili američki izazivač), ali također ne odustajući od vojne nazočnosti na terenu koja se u budućem razvoju događaja morala ostvariti. UNPROFOR je razvojem događaja izgubio svoju korisnost za svoje države pokrovitelje koji su ga i same počeli napuštati i tražiti nove načine ostvarivanja svojih interesa. Marginalizacijom UNPROFOR-a i njegovim završetkom izgubila se „središnja os“ francuske politike na području bivše Jugoslavije, a nova realnost bila su nastojanja za partnerstvo sa Sjedinjenim Državama, nikako nastojanja za vodstvo, kao što je to omogućavao UNPROFOR.

10. Zaključak

Realistični/neorealistični koncept po svemu prikazanom, prevladavao je u francuskim motivima za sudjelovanjem u UNPROFOR-u. Posvećenost sudjelovanju iz čega je uslijedilo stalno naglašavanje napora, sredstava i žrtava koje Francuska ulaže bilo je u svrsi francuske vanjske politike. Ta politika imala je ciljeve u samom konfliktu, i to direktno u sukobu u kojemu je Pariz, barem u BiH, favorizirao srpsku stranu, što zbog geopolitike, što zbog Mitterrandovih predrasuda; na razini odnosa između posrednika, koji se očitovao u sprečavanju njemačkog utjecaja na Balkanu zajedničkim nastupom kroz EU i američkog vojnog uplitanja, bilo kroz NATO, bilo samostalno te forsiranjem UN-a, kad već WEU nije bio u mogućnosti.

Za takve ciljeve, UNPROFOR je bio vrlo dobro sredstvo. Odražavao je francusku premoć i nametao se kao nezaobilazan čimbenik u rješavanju krize. Omogućio je Parizu prvorazredne obavještajne informacije s terena i kontakte s lokalnim vođama. Opravdavao je Francusku uključenost u sve napore posrednika i rasprave pred Vijećem sigurnosti. Uključivao je Rusiju, a isključivao Njemačku i SAD iz djelatnosti na terenu. Stavljao je u prvi plan francuske generale kao one koji će odlučiti o eventualnoj međunarodnoj intervenciji. Prisutnošću na terenu i brigom za sigurnost vojnika pronašao se izgovor za opstruiranje odlučnijeg djelovanja prema srpskim snagama. Umirivala se domaća javnost prikazivanjem angažmana francuskih snaga. Kada se razmotre sve koristi koje je Francuska imala od UNPROFOR-a, nije čudno što je često puta doživljavana kao najposvećeniji i posljednji vojnik UNPROFOR-a.

Ukupno su u sklopu UNPROFOR-a od 1992. do 1995. poginulo 43 francuska vojnika. Bila je to žrtva koja očito francuskim kreatorima vanjske politike nije bila prevelika za koristi koje je sudjelovanje donosilo. Gledano kroz realistične paradigme, u kojima su univerzalni moralni principi rastezljiva kategorija za akcije država (Morgenthau, 1948: 3-7), politički ciljevi koji se postižu upotrebom vojske traže najčešće značajno veće žrtve i državnici koji se vode realpolitikom neće prezati ni od tisuća žrtvovanih vojnika ukoliko to koristi nekom političkom cilju. Ako se imaju na umu da bi francuski interesi u ratu na području bivše Jugoslavije pripadali u strateške francuske interese, kako ih definira *Livre Blanc*, broj od 43 poginula vojnika u tri i pol godine mali je za promoviranje strateškog interesa države koja želi ostati u krugu velikih sila. Možemo zaključiti – sudjelovanje u mirovnoj misiji UNPROFOR bio je najpogodniji način za to.

Bibliografija

- Berdal, M. i Leifer, M. (2007): Cambodia, u: Berdal, M. i Economides, S. (ur): *United Nations Interventionism 1991-2004*, Cambridge: Cambridge University Press
- Canivez, P. (1997): Francuska dvosmislenost: riječi i dijela, u: Cot, J. (ur): *Posljednji balkanski rat: bivša Jugoslavija: svjedočenja, raščlambe, izgledi*, Zagreb: HSN i HIP
- Chapnik, A. (2005): *The Middle Power Project: Canada and the Founding United Nations*, Vancouver: UBC Press
- Cigar, N. (1997): Okončanje rata i hrvatski rat za nezavisnost: odluka o času zaustavljanja, *Erasmus*, 20
- Combs, J. J. (1967): France and United Nations Peacekeeping, *International Organization*, 21 (2): 306-325
- Cot, J. (1997): Posljednji balkanski rat? u: Cot, J. (ur.): *Posljednji balkanski rat? Bivša Jugoslavija: svjedočenja, raščlambe, izgledi*, Zagreb: HSN i HIP
- Durch, W. (1993): Paying the Tab: Financial Crises, u: Durch, W. (ur.): *The Evolution of UN Peacekeeping: Case Studies and Comparative Analysis*, New York: St. Martin Press
- Filipović, V. (2010): Trenutak Europe: rasprava o mogućoj intervenciji WEU u rat u Hrvatskoj tijekom ljeta 1991. godine, *Politička misao*, 47 (4): 210-224
- Filipović, V. (2012): Male stabilne demokracije na razmeđu realpolitike i idealpolitike u mirovnim misijama UN-a, *Polemos*, 15 (29): 77-99
- Gali, B. B. (1999): *Unvanquished: A US-UN Saga*, New York: Random House
- Glaurdić, J. (2011): *Vrijeme Europe: zapadne sile i raspad Jugoslavije*, Zagreb: MATE
- Goulding, M. (2003): *Peacemonger*, Baltimore: Johns Hopkins University
- Guskova, J. (1996): (ur.): *Jugoslovenska kriza: dokumenti, fakta, komentari*, Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu
- Kramer, P. (1994): *Does French Still Count?* Westport: Preager
- Laughland, J. (1995): France: To Believe and to Dare, u: Cohen, B. i Stamkoski, G. (ur.): *With no Peace to Keep*, London: Grainpress
- Luard, E. (1989): *A History of The United Nations, Vol. 2: The Age of Decolonization, 1955-1965*, Basingstoke: MacMillan
- Lucarelli, S. (2000): *Europe and the Breakup of Yugoslavia*, Den Haag: Kluwer Law
- MacKenzie, L. (1993): *Peacekeeper: The Road to Sarajevo*, Vancouver i Toronto: Douglas&McIntyre

- MacLeod, A. (1997): French Policy Toward the War in the Former Yugoslavia: a Bid for International Leadership, *International Journal*, 52 (2): 243-264
- Mays, T. (2002): *Africa's first peacekeeping operation, the OAU in Chad, 1981-1982*, Westport: Praeger
- MacQueen, N. (2008): *Peacekeeping and the International System*, New York: Routledge
- Mearsheimer, J. (1995): The False Promise of International Institutions, *International Security*, 19 (3): 5-49
- Miškulin, I. (2012): An avoidable Failure: Peacekeeping in Croatia, *Review of Croatian History*, 7 (1): 37-77
- Monnagotla, K. (1996): The Naked Face of UN Peacekeeping: Noble Crusade or National Self-interest? *African Security Review*, 5 (5): 53-61
- Neack, L. (1995.) UN Peace-keeping: In the Interest of Community or Self, *Journal of Peace Research*, 32 (2): 181-196
- Tardy, T. (1999): French Policy Toward Peace Support Operations, *International Peacekeeping*, 6 (1): 55-78
- Tariqul Islam, S. M. (2004): Role of United Nations Peacekeeping in International Security: A Critical Analysis, *Asian Affairs*, 26 (3): 24-40
- Touval, S. (2002): *Mediation in Yugoslav Wars 1990-1995*, New York: Palgrave
- Touval, S. i Zartmann, W. (1985): International Mediation: Conflict Resolution and Power Politics, *Journal of Social Issues*, 41 (2): 27-45
- Treacher, A. (2003): *French Interventionism: Europe's Last Global Player*, Burlington: Ashgate
- Utley, R. (2006.) A Means to Wider Ends? France, Germany and Peacekeeping, u: Utley, R. (ur.): *Major Powers and Peacekeeping*, Burlington: Ashgate
- Waltz, K. (1979): *Theory of International Politics*, 1. izd., Columbus: McGraw-Hill
- Westad, O. A. (2009): *Globalni Hladni rat*, Zagreb: Golden Marketing-Tehnička knjiga
- Wood, P. C. (2005): France, u: Sorensen, D. i Wood, P. C. (ur.): *Politics of Peacekeeping in Post-Cold War Era*, London: Frank Cass

Novinski izvori

- Cohen, R. (1992): Mitterand Leaves for Sarajevo, Hoping to Shock His Serbian Ally, *The New York Times*, 28. lipnja
- Cohen, R. (1994): Dispute Grows Over U.N. Troops in Bosnia, *The New York Times*, 20. siječnja
- Drobnjak, V. (1992): Za početak jednogodišnjeg mirotnog štita, *Vjesnik*, 18. veljače
- Drobnjak, V. (1992): Plave kacige bliže BiH, *Vjesnik*, 29. travnja

- Drobnjak, V. (1992): Skok na Butmir, *Vjesnik*, 9. lipnja
- Galić, M. (1992): Zajednički nadzor novog poretka, *Vjesnik*, 8. veljače
- Galić, M. (1992): Na rubovima ruševina, *Vjesnik*, 25. veljače
- Galić, M. (1992): Vatrogasci i piromani“, *Vjesnik*, 14. ožujka
- Galić, M. (1992): Strah od bosanske eksplozije, *Vjesnik*, 6. travnja
- Galić, M. (1992): UN kao karavan trgovaca, *Vjesnik*, 19. svibnja
- Galić, M. (1992): Slabost prema Beogradu, *Vjesnik*, 2. lipnja
- Galić, M. (1992): Paralelni slalom, *Vjesnik*, 6. lipnja
- Galić, M. (1993): Clemenceau čuva glinene golubove, *Vjesnik*, 27. siječnja
- Galić, M. (1993): Objasnjenje stiže poslije brodova“, *Vjesnik*, 28. siječnja
- Galić, M. (1993): U misiji mira ili zaštite, *Vjesnik*, 29. siječnja
- Galić, M. (1993): Dosljedan dvosmislenosti, *Vjesnik*, 10. veljače
- Galić, M. (1993): Francuska nameće inicijative, *Vjesnik*, 21. veljače
- Galić, M. (1994): Cot u nemilosti, *Vjesnik*, 19. siječnja
- Galić, M. (1994): Slučaj Cot, *Vjesnik*, 21. siječnja
- Greenhouse, S. (1994): US Reject France Proposal to Impose Peace in Bosnia, *The New York Times*, 12. ožujka
- Grkovski, T. (1993): Unproforci u Sv. Roku – taoci, *Vjesnik*, 2. veljače
- Lewis, P. (1992): U.N. Chief Wants Troops in Yugoslavia Until Accord, *The New York Times*, 18. veljače
- Riding, A. (1992): Mitterrand Will Send Troops Only to Protect Bosnia Relief, *The New York Times*, 14. kolovoza
- Slobodna Dalmacija (1992): Francuzi u subotu u Rijeci, *Slobodna Dalmacija*, 1. travnja
- Večernji list (1992): Francuska za euro zaštitu, *Večernji list*, 15. travnja
- Večernji list (1992): Kouchner kritizira UN, *Večernji list*, 26. travnja
- Višnar, F. (1994): Kraj mirovnih snaga pod časnim Koptom, *Vjesnik*, 30. siječnja
- Vjesnik (1992): Novi raspored snaga UNPROFOR-a, *Vjesnik*, 8. travnja
- Vjesnik (1992): Pismo Boutrosa Ghalija VS, *Vjesnik*, 30. travnja
- Vjesnik (1992). Koga štiti Mitterrand, *Vjesnik*, 10. srpnja
- Vjesnik (1992): MacKenzie protiv vojne akcije, *Vjesnik*, 11. srpnja
- Vjesnik (1993): Priopćenje UNPROFOR-ova Ureda za javnost, *Vjesnik*, 25. siječnja

Arhivski izvori

United Nations: Official Document System:

General Assembly (A)

Security Council (S)

Provisional Verbatim Record (Pv.)

Republika Hrvatska: Ministarstvo vanjskih poslova: Služba za praćenje inozemnih glasila
(RH: MVP: SZPIG)

The Characteristics of the French Involvement in the 1992-1995 UNPROFOR Mission

VLADIMIR FILIPOVIĆ

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb

vlad.filipovic@gmail.com

This paper discusses some characteristics of the involvement of French troops in the United Nations Mission in Croatia and Bosnia-Herzegovina from 1992 to 1995. It addresses the question of motives of French policy makers regarding their decision to voluntarily send troops to partake in the United Nations mission. The subject matter is analyzed from the perspective of the neorealist school of international relations. Particularly, this means that peacekeeping mission are seen as motivated by the participating country's own interests. The paper explores the available historical sources, documents and newspapers, through which it seeks to shed light on the intricate relations of the great powers and international organizations.

Keywords: France, UNPROFOR, war in Croatia, war in Bosnia-Herzegovina, foreign policy, peacekeeping